

HÖGSKOLAN
I HALMSTAD

Sociologi (61-90), 30 hp

KANDIDATUPPSATS

INTE UTAN MIN SLÖJA

Den beslöjade kvinnans upplevelser i det offentliga rummet

Shirin Taha & Oremira Shabanaj

Kandidatexamen 15 hp

Halmstad 2016-09-18

INTE UTAN MIN SLÖJA

En kvalitativ studie om den beslöjade kvinnans upplevelser i det offentliga rummet.

Av Oremira Shabanaj
Shirin Taha

Abstrakt

Syftet med vår uppsats är att genom en kvalitativ studie undersöka vilka upplevelser beslöjade muslimska kvinnor har, men också vilka erfarenheter kring ett bemötande dessa kvinnor har i det offentliga rummet. Vi vill också ta reda på om dessa beslöjade kvinnor är begränsade i det offentliga rummet samt om de upplever sig stigmatiserade i det svenska samhället. För att genomföra vår studie har vi valt att använda oss av kvalitativ metod där vi intervjuat åtta muslimska slöjbärande kvinnor i åldrarna 20-40 år vilka är praktiserande muslimer. Vi ansåg att denna typ av metod var mer anpassningsbar eftersom man får möjlighet att ta reda på verkligheter av deras upplevelser i olika situationer. Metodansats vi har valt i vår studie är fenomenologi. Fenomenologin baseras på att fånga upp känslor samt upplevelser när en person vid en händelse går igenom något svårt. Vi tycker att fenomenologi passade bra i vår forskning för att vi är intresserade av beslöjade muslimska kvinnors upplevelser samt erfarenheter i det offentliga rummet.

Teorierna vi använt oss av i vår studie är slöja, det offentliga rummet och stigmatisering. Dessa teorier har varit till hjälp i analysen av det insamlade materialet men också besvarandet av syftet samt våra frågeställningar.

Resultatet av undersökningen visar olika åsikter om slöjan betydelse och hur beslöjade muslimska kvinnor upplever i det offentliga rummet. I vårt material framgår det att några av våra informanter bär slöja av egen vilja, medan andra gör det för att närma sig gud samt att slöjan ger de uttryck för att ha en stark identitet som muslim. Men våra informanter familjer och vänner har reagerat starkt efter att informanterna tagit på sig slöja, reaktionerna var både negativa och positiva. Resultaten visar också exempel samt erfarenheter från våra informanter att de upplever att de blir orättvist behandlade på grund av sin slöja. Att omgivningen varit fördomsfulla och trakasserat informanterna i det offentliga rummet, där några av våra informanter pga. sin slöja förlorat vänner samt klasskompisar. Samtliga av våra informanter känner sig mer fria att röra sig i förorter, eftersom förorter anses vara en mångkulturellt och vanlig med beslöjade kvinnor.

Nyckelord: slöja, det offentliga rummet och stigma.

Abstract

The purpose of this essay is that through a qualitative study examine which experiences veiled Muslim women have, but also the experiences these women have about a treatment in the public space. We will also find out if these veiled women are limited in the public space and if they feel that they are stigmatized in Swedish society. To carry out our study we have chosen to make use of qualitative methods there we interviewed eight veiling Muslim women aged 20-40 years who are practicing Muslims. We felt that this type of method was more suitable because you can get the opportunity to find out the reality of their experiences in different situations. The method approach we have chosen in our study is phenomenology. Phenomenology is based on capturing the feelings and experiences when a person an event goes through something hard. We think that phenomenology fit well in our study because we are interested in veiled Muslim women`s experiences and the experiences in the public space. The theories we have used in our study are the veil, public space and stigmatization. These theories have been helpful in the analysis of the collected material, but also the purpose of answering our questions as well.

The results of the survey show different views on the veil and its meaning and how veiled Muslim women felt in the public space. In our material it appears that some of our informant wearing the veil of own willingness, while others women wearing the veil to approach God, and that the veil gives the expression to have a strong identity as a Muslim. But our informant families and friends have reacted strongly after that they have taken the veil and the reactions were both negative and positive. The results showed also examples and experiences from our informants that they feel they are treated unfairly because of her veil. That the environment has been prejudiced and harassing the informants in the public space, there some of our informants have because of the veil lost their friends and classmates. Therefore all of our informants felt more free in suburbs because it is more multicultural and usually with veiled women.

Keywords: Veil, public space, stigma

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte och frågeställning	6
2. Bakgrund och begreppsdefinitioner	7
2.1 Bakgrund	7
2.2 Slöjan	7
2.3 Islamofobi	8
2.4 Vi och Dom	8
3. Tidigare forskning	9
3.1 Slöjan	9
3.2 Det offentliga rummet	11
3.3 Stigma	13
3.4 Sammanfattning	14
4. Teoretisk bakgrund	14
4.1 Slöjan	14
4.2 Det offentliga rummet	16
4.3 Stigma	17
4.4 Sammanfattning	18
5. Metod	19
5.1 Metodologisk ansats	19
5.2 Tillvägagångssätt	20
5.3 Urval	21
5.4 Förhållningssätt	22
5.5 Etiska aspekter	23
6. Resultat	24

6.1 Sløjans betydelse och ansvar	24
6.2 Omgivnings reaktioner och kvinnornas upplevelser i det offentliga rummet	25
6.3 Möjligheten att röra sig fritt i det offentliga rummet	28
7. Analys	30
7.1 Sløjans betydelse	30
7.2 Kvinnornas erfarenheter kring bemötandet i det offentliga rummet	33
7.3 Stigma	35
8. Sammanfattning och reflektioner	36

Bilagor

Intervjuguide

1. Inledning

Fientlighet mot muslimer och islam har en lång historia i väst. Händelserna den 11 september 2001 i USA gjorde att dessa uttryck som funnits i folkdjupet återigen kom upp till ytan (Roald, 2003). Den 14 juli 2010 röstade den franska nationalförsamlingen igenom en lag som förbjuder heltäckande slöjor på allmänna platser såsom skolor, myndighetskontor, bussar, tåg, tunnelbana, gator och torg. Om kvinnan bär slöja i det offentliga rummet skulle hon straffas med 150 euro. I vissa undantag måste kvinnan också gå i en kurs i franskhet för att lära sig de franska principerna om frihet jämlikhet och broderskap som innebär att man inte får klä sig hursomhelst på offentliga platser (Gardell, 2010). Lagens anhängare betraktar slöjan som en symbol för islams oförmåga att modernisera sig skriver Scott (2010) i sin bok ” Sløjans politik”.

I sin bok riktar hon skarp kritik mot detta synsätt och menar att lagen om slöjförbudet har försvårat samexistensen mellan olika religiösa och kulturella grupper. Scott anser att västvärlden måste ha ett nytt synsätt. Olikheter och mångfald ska anses som en tillgång och accepteras som värdefulla för den nationella gemenskapen (Scott, 2010). I Frankrike anses islam vara ett system som förtrycker kvinnan medan den franska republikanismen ses som ett system som frigör henne skriver Scott(2010). Opinionsundersökningar visade att många muslimer inte var emot lagen i sig, utan den diskriminering som de kände med denna lag. Muslimerna ansåg att de inte ska behöva ge upp sin trosuppfattning eller sin grupptillhörighet för att räknas som hel franska (Scott, 2010). De ville bli accepterade för det de är och inte känna sig som kriminella på grund av sin trosuppfattning.

1.1 Problemformulering

Slöjan har väckt starka känslor runt om i världen. Det diskuteras att kvinnor som bär slöjor ofta betraktas som förtryckta av sin omgivning. Det har även skrivits olika artiklar om att det råder en föreställning att den beslöjade kvinnan är förtryckt. Slöjan har blivit en symbol för detta förtryck. Detta är ett västerländskt synsätt menar Djavann (2007) som präglar den största föreställningen där slöjan likvärderas med förtryck, vilket många muslimska kvinnor inte håller med om denna uppfattning. Slöjan inom islam har två olika betydelser, den rumsliga och den religiösa betydelsen. Den rumsliga betydelsen betecknar att slöjan blir en avgränsare i det sociala rummet mellan män och kvinnor och den religiösa betydelsen är att de närmar sig gud. Vissa kvinnor bär slöjan som en social symbol som innebär att de känner samhörighet

med andra som bär slöjan. Dessa kvinnor upplever att de har någonting gemensamt. Medan andra kvinnor bär slöjan av religiösa skäll men att de också känner en frihet med sin slöja (Djavann, 2007). Trots att flera forskare har erkänt att det är en överdrift att likställa slöjan med förtryck återstår uppfattningen om att den beslöjade kvinnan är förtryckt.

Fokusen i denna studie kommer att vara den beslöjade kvinnans upplevelser i det offentliga rummet. Det som väckte intresse för oss var artikeln ”Misshandlade muslimska kvinnor för att kränka dem” skriven av (Backlund, 2014). I artikeln skriver författaren om en kvinna som blev misshandlad av en svensk man pga. hennes slöja. Den svenske mannen tvingade kvinnan med fysiskt våld att ta av sig slöjan. Detta väckte ett intresse och en nyfikenhet hos oss. Vi undrade hur denna sorts reaktion kan förekomma i vårt demokratiska samhälle. Varför väcker slöjan sådana starka känslor? Vad betyder egentligen slöjan för den muslimska kvinnan? Vi blev även nyfikna på vilka upplevelser den beslöjade kvinnan hade i det offentliga rummet. Kunde hon röra sig fritt i det offentliga rummet? Ja, det var många frågor som vi ville ha svar på men vi fick begränsa oss.

1.2 Syfte och frågeställning

Vårt huvudsakliga syfte är att ta reda på den beslöjade kvinnans upplevelser i det offentliga rummet och få en insyn i deras livssituation. Syftet är inte att generalisera utan vi vill få kunskap och förståelse samt reflektera över de beslöjade kvinnornas upplevelser i det offentliga rummet. Syftet är även att ta reda på vad slöjan betyder för dessa kvinnor. Denna förståelse får vi förhoppningsvis bland annat genom att ta del av deras personliga erfarenheter i det offentliga rummet.

Våra frågeställningar är:

Huvudfråga: Vilka upplevelser har några beslöjade kvinnor av det offentliga rummet?

1. Vilka tankar har kvinnorna kring slöjan?
2. Vilka erfarenheter har kvinnorna kring ett bemötande i det offentliga rummet?
3. Upplever den beslöjade kvinnan ett utanförskap i det offentliga rummet?

2. Bakgrund och begreppsdefinitioner

Här presenteras en bakgrund till ämnet och vi kommer även att förklara begreppen **Slöja**, **Vi och Dom** och **Islamofobi**. Anledningen till att vi har valt just dessa begrepp är att det är begrepp som vi har stött på under insamlingen av materialet. Vi ansåg att dessa begrepp var viktiga att presentera och ta del av. Det är även begrepp som vi har använt i vår analys.

2.1 Bakgrund

Frankrike är inte det enda land som har gjort slöjan till en riksangelägenhet. I april 2010 röstade man i det Belgiska parlamentet igenom ett förbud mot den heltäckande slöjan. Liknande lagförslag har diskuterats i Danmark, Italien, Nederländerna, Storbritannien, Tyskland och Österrike. Förbud mot att bära slöja i skolan är redan infört i Albanien, Bulgarien, Frankrike och Turkiet. I april 2010 avstängdes en 16 årig flicka i Madrid från undervisningen efter att ha vägrat att ta av sig slöjan på både pappans och skolledningens uppmaning. Tysklands sexton stater har infört begränsningar för rätten att bära slöja. I fyra delstater i Tyskland får beslöjade kvinnor inte arbeta som lärare i statliga skolor. Denna våg av lagar och myndighetsdekret som reglerar vilken klädsel en kvinna ska bära i det offentliga rummet har medfört att många europeiska demokratier har kommit att anamma en auktoritär politik. Denna auktoritära politik kan likställas med regimer i den muslimska världen. Regimer som Iran, Afghanistan, Sudan och länder på arabiska halvön, där staten sedan länge dikterat muslimska kvinnors klädsel (Gardell, M 2010).

2.2 Slöja

Begreppet slöja står för en huvudduk som kvinnan använder för att skylla sitt hår med. Den har funnits hur länge som helst. Det finns olika typer av huvuddukar där dessa är niqab, hijab, och burka. Hijab är ett plagg som används av muslimska kvinnor. Den täcker håret samt axlarna. Hijab är inte bara en huvudduk utan det är en klädsel som döljer hela kroppen (Djavann, 2007). Niqab är en annan typ av huvudduk, den är svart och används tillsammans med andra svarta kläder. Denna typ av huvudduk är genomskinlig och bärs framför ansiktet av en del muslimska kvinnor där bara ögonen är synliga. Ett ytterligare plagg är burka. Den är mest heltäckande. Den täcker hela kroppen inklusive ögonen. De vanligaste förekommande slöjorna i Sverige täcker bara huvudet, men det finns även de som täcker hela kroppen. Sättet som kvinnorna bär slöjorna på varierar i den muslimska världen. Detta beror på det kulturella och historiska sammanhanget.

2.3 Islamofobi

Under 1930-talet då första gången människors religiösa tillhörighet registrerades av myndigheterna i Sverige, uppgav 15 personer att de var muslimer (Svanberg & Westerlund, 1999). Idag finns muslimska församlingar i åtminstone hälften av Sveriges kommuner och de har minst 100 000 till 110 000 medlemmar (Borell & Gerdner, SST 2010).

Termen ”islamofobi” är så nytt att Microsoft Word 2003 markerar det i rött som i felstavad, men det är egentligen inte så nytt. Termen användes redan på 1920-talet av franska intellektuella. Den syftar dels på en rädsla eller en fobi för religionen ”islam” och för dess anhängare, muslimer. Det syftar även på en kampanj mot islam och muslimer som bottnar i denna rädsla (Roald, 2003). Det användes som en parallell till judofobi för att blottlägga de antipatier mot muslimer och judar som producerats genom kristendomens västerländska historia (Gardell, 2010).

”Fobi” kommer från grekiskan (phobos) och innebär fruktan, skräck. Fobi i psykologin innebär att man har en överdriven rädsla i förhållande till situationens eller objektets faktiska farlighet. För att bota fobi exempelvis orm fobi, menar man inom psykologin att man stegvis ska exponeras för den fruktade situationen så länge rädslan avtar (Gardell, 2010). Ur det sociologiska perspektivet innebär det att exponering av muslimer gynnar individen som lider av islamofobi menar Gardell (2010). Det finns flera projekt i Sverige och övriga västvärlden med goda resultat där man har utgått från att fördomar om muslimer kan minska om man skapar arenor där muslimer och icke-muslimer kan mötas. Attitydundersökningar visar också att islamofobiska åsikter är starkare bland de som inte känner en muslim och aldrig träffar muslimer, medan de avtar ju mer muslimer personen umgås med eller möter i sin vardag (Gardell, 2010).

2.4 ”Vi och dom”

Lappalainen (2005) menar att strukturell diskriminering äger rum i en systematisk över och underordning mellan (vita) svenskar, framför allt invandrare. I och med strukturell diskriminering beror på namn, utseende, klädsel och brytning gör att allmänliggande föreställningar om invandrare leder till ett ”vi och ”dom”. Där vi dvs. svenska omedvetet görs som en motpol till invandrare. Idén om invandrare symboliserar på detta sätt allt det som inte ”svenska” är. Att invandrare i synnerhet slöjbärande kvinnor är annorlunda, har en annan kultur, att de utgör hot och saknar kompetens. Detta leder till att invandrare i synnerhet beslöjade kvinnor bemöts och likställs utifrån deras etniska tillhörighet. Detta går att se i vissa situationer exempelvis vid rekrytering till arbete men också i generella livsvillkor så som i

löneskillnader. Den dominerande bilden av islam är en kvinnofientlig religion. Det framkommer även i medierna att invandarmännens våld mot kvinnor är pga. kvinnoförtryckande kultur, medan det västerländska våldet mot kvinnor förklarar antingen på individuell eller psykologisk nivå. Genom att projicera negativa karaktärsdrag på ”invandrare” definieras en positiv västerländsk självbild och på så sätt skapar man ”den andre”(Lappalainen, 2005).

”Den Andre” dvs. invandrare i synnerhet slöjbärande kvinnor känner sig ofta tvungna att följa visa lagar och regler som sina medlemmar så att de också få möjlighet att ta av del rättigheter och bli accepterade i det svenska samhället. Detta för att ”de Andre” särskilt muslimska kvinnor har uppmärksamats, men också har sedan urminnes tider kategoriserats samt räknats som offer för kulturen. De har hotad av sin underordnade ställning (Dahlstedt & Hertzberg, 2005). Än idag är muslimer särskilt kvinnor som är nyanlända eller har bott i västvärlden sedan födsel anses fortfarande som invandrare. De lever med det stigma som är kopplat till deras ursprung. De blir till en homogen grupp oavsett vilket ursprung de har menar Scott (2010).

3. Tidigare forskning

Här presenteras den forskning som relateras till vår frågeställning kring kvinnors upplevelser av deltagande i det offentliga rummet. Vi har valt att dela upp studierna i olika teman, där dessa är: **Slöjan, Offentliga rummet och Stigma.**

3.1 Slöjan

I artikeln ”Miss Elsa and the veil. Honor, Shame, and Identity Negotiations ”(2009) utforskar Bahar Davaray slöjans betydelse som en religiös symbol och dess föreställningar om skam, ära och identitet. Skam och ära är ett universellt begrepp menar Davaray (2009). I varje kultur anses vissa åtgärder vara skamliga medan andra hederliga. För vissa muslimer är beslöjning ett tecken på ära och att avtäckning medför skam. Skammen är inte bara individuell utan den inbegriper familjen, gemenskapen och det samhälle beslöjade kvinnan lever i. Medan andra muslimer associerar slöjan med skam och avtäckning med heder. Davary (2009) menar att för kvinnor är skam och ära ofta besläktade med klädsel och utseende där förutom klädseln är håret och ögonen är viktiga i hur vi uppfattas. Kvinnor definieras fortfarande utifrån våra kroppar. Ett av villkoren för att förstå varför vissa kvinnor väljer slöjan är insikten om att det är en symbol som kan anta flera olika betydelser. Några bär slöjan med stolthet och andra

skäms för att vara associerad med det. Slöjans betydelse kan även variera beroende på vilken fas i livet kvinnan befinner sig i.

Syftet med artikeln är att undersöka betydelsen av slöjan och dess olika innebörder. Det centrala i denna artikel är tanken att kvinnor definieras genom sina kroppar. Där definitionen är en symbolisk representation av kvinnor i religiösa texter, myter och berättelser. Detta påverkar kvinnors makt, subjektivitet och identitet. Studien har genomförts med hjälp av intervjuer, berättelser, biografier, historiska och religiösa data. Hon drar här insikter från en sammanställning av förbudet mot slöjan i Turkiet och dess tvång i Iran.

I elva intervjuer kom hon fram till att hennes informanter hade starkt band med sin slöja som innebar att de var beredda på att offra sin utbildning för slöjan om den förbjöds i skolor. Många av informanterna hade varit tvungna att avbryta sina studier efter slöjförbudet i universiteten i Turkiet. För att inte helt ge upp sin utbildning fortsatte de att studera hemma med handledare istället. Kvinnorna berättade om hur en kvinna hade begått självmord pga. att hon inte fick ha sin slöja i skolan.

I artikeln "Headscarves and the Contestation of Public Space in Turkey" (2008) av Mary O'Neil vill hon förmedla de beslöjade kvinnornas erfarenheter i de turkiska universiteten där det råder slöjförbud. Dessa kvinnor var tvungna att ta av sig slöjan för att ha tillträde till universitetet och att ta på sig peruker istället. O'Neil (2008) har använt sig utav material från intervjuer med sex kvinnor där hon försökt och förstå deras situation. Slöjan har varit en omtvistad fråga i Turkiet sedan grunden av republiken där Turkiet har försökt etablera sig som en modern västerländsk republik. Slöjan blev en symbol för förtryckande karaktär av islam i det ottomanska samhället. Man uppmanade kvinnorna att frigöra sig från detta förtryck genom att inte täcka sig själva. Detta för att den nya republikanska kvinnan skulle vara utbildad, socialt aktiv, feminin och skulle ha västerländskt klädsel. På så sätt skulle man visa Turkiets sociala framsteg. Förbudet av slöjan i det offentliga handlar inte bara om ett förbud, utan det handlar även om hur man ska klä sig "modernt". Så länge kvinnan insisterar på att bära en islamisk stil och huvudduk kommer regimen att hindra henne från många offentliga utrymmen.

I sin studie ville O'Neil (2008) inte ta ställning till vem som har rätt eller fel i diskussionen om slöja i det offentliga utan hon vill få fram kvinnors erfarenheter och upplevelser. I samtalet med kvinnorna kom hon fram till att bärandet av slöjan var ett eget val och att slöjan är en del av dem och deras identitet. Trots slöjförbudet så insisterade dessa kvinnor med att täcka sitt hår genom att de använder mössor, hattar och peruker. Genom att kvinnorna tog på

sig slöjan positionerade de sig både till traditionalismen och moderniteten. De är på många sätt både moderna och traditionellt synliga muslimer och många av dessa unga kvinnor i denna studie är ingenting om inte moderna menar O’Niel (2008). Dessa kvinnor utbildar sig, talar flera språk och lyckas vara i kontakt med sekulära grupper utan att ge upp slöjan. Dessutom lyckas dessa kvinnor genom att de förflyttar sig mellan det privata och offentliga utrymmet. De är inte i behov av räddning som republiken tidigare menade. Slöjan representerar de som individer och den självständighet de står för. De vill bli sedda för det de är och slöjan är en del utav de.

De intervjuade kvinnorna var fullt medvetna om den negativa uppfattningen många hade om dem. Banu, var en av kvinnorna som intervjuades. Hon berättade hur misstänksamma människorna var i hennes skola. Varje gång hon närmade sig vid ingången i hennes universitet, började säkerhetsvakterna kommunicera med varandra med en särskild kod. Det är som om vi vore tjuvar eller som om vi kommer att placera en bomb och göra något sa hon. Informanterna i artikeln kände sig övervakade och värst av allt kände de sig inte betrodda. I universitetet är de en del av en utbildad och privilegierad elit. De är inte osynliga och det är svårt att ignorera deras närvaro. Denna känsla av att vara märkt sträcker sig även i klassrummen. De rapporterade att de kände att de behandlades annorlunda och att det ofta återspeglades i lägre betyg. Flera kvinnor likställer avtäckningen i det offentliga rummet med nakenhet. Det är en obeskrivlig fruktansvärt känsla berättar de. Det lidande som de känner undergräver deras förmåga att fungera i skolan och hotar deras psykiska hälsa. Bördan i att välja mellan sin religiösa övertygelse och önskan om utbildning väger tungt för dessa kvinnor, men de har ändå inte ångrat sitt beslut. Trots allt detta kände samtliga att de inte skulle ge upp kampen om att bära sin slöja.

3.2 Offentliga rummet

Kulturgeografen Carina, Listerborn skriver i sin artikel ”Goographies of the veil: violent encounters in urban public spaces in Malmö, Sweden ” (2015), om den beslöjade kvinnan i det offentliga rummet i Sverige i staden Malmö. Det empiriska materialet har hon fått genom att intervjuat 19 muslimska beslöjade kvinnor. Denna studie handlar om maktförhållanden och våldet gentemot den beslöjade kvinnan i det offentliga rummet i Sverige. Där våldet mot kvinnorna är både fysiskt, psykiskt, synlig och osynlig.

Listerborn (2015) strävar efter att förstå den beslöjade kvinnans upplevelser i det offentliga rummet. Hon förklarar även vad hat kan åstadkomma i termer av hatbrott (Listerborn, 2015). Hon menar att när man diskuterar ordning i det offentliga rummet så är mötena mellan

främlingar det viktigaste ämnet. Listerborn (2015) menar att islamofobisk våld är handlingar i dagligt våld som syftar till att etablera och upprätthålla en hegemonisk social, rumslig samt politisk ordning. I västvärlden har man en idé om den beslöjade kvinnan som avskilt och förtryckt där hon försöker göra motstånd för globaliseringen och att hon gör detta lokalt i det offentliga rummet.

För att förstå den rädsla, hat och missförstånd som är riktade mot de beslöjade muslimska kvinnorna ska man förstå processen av den ”andre” menar Listerborn (2015). Den här processen innebär att man kategoriserar kvinnorna i en särskild grupp utifrån deras slöja som symbol. Slöjan blir ett tecken för ojämlikhet mellan könen, avsaknad av integration och ett hot för västerländska ideal. Listerborn (2015) menar att det har blivit en socioekonomisk segregation i staden Malmö där man definierar områden i termer av ”Svenska” och ”Invandrare” i olika områden. Det offentliga rummet har blivit en arena för möten mellan olika individer med olika bakgrunder. Det är där våldet sker mot de beslöjade kvinnorna. Hur definierar Listerborn våld då? Jo våldet är urban, osynlig och ofta försummas menar Listerborn (2015). Våldet är geopolitisk, subjektiv, strukturell och systematisk i dess olika former. Där förövaren är mannen men även den äldre generationen.

Efter att ha intervjuat beslöjade kvinnor kom Listerborn bland annat fram till att det var oftast äldre kvinnor som var förövarna till våldet i det offentliga rummet. Detta kan man förstå utifrån en svensk nationalistisk diskurs menar hon. Det innebär att de äldre kvinnornas hat är relaterad till befintliga normer som jämställdhet, könsroller, invandring och hur detta artikulerar med svensk nationalism. De äldre kvinnorna försöker upprätthålla någon sorts ordning. De äldre svenska kvinnor vill behålla avståndet mellan ”oss och dem”, eftersom det blir meningsfullt att erkänna de muslimska kvinnorna som den andre och se de som en fara för den befintliga och nationella urbana ordningen. Det symboliska våldet går inte enbart ut på att identifiera dessa kvinnor som den andre, utan också som en del av en internationell terror regim som hotar västerländska ideal.

Listerborn (2015) menar också att den systematiska dimensionen av våld är bakom dessa olika aspekter av våldsamma uttryck som producerar och reproducerar rumsliga mönster av segregation, utanförskap och makt. Effekterna av hat och hot som dessa kvinnor dagligen upplever leder till känslor av utanförskap och marginalisering från det offentliga rummet och offentliga livet. Detta på grund av att mötena är oroliga och antagonistiska. I tider av stark främlingsfientliga och rasistiska rörelser i Europa kan dessa våldsamma handlingar förväntas öka. Genom att exempelvis införa lagar i Frankrike om förbud mot slöjan skapar detta även konflikter mellan olika grupper av medborgare som i Malmö menar Listerborn (2011).

I artikeln "The illegal covering": saga: what's next? Sociological perspectives (2013) studerar Amiraux den beslöjade kvinnans upplevelser i det offentliga rummet. Detta gör hon genom en fallstudie som metodval där hon intervjuat ett antal kvinnor. Amiraux (2013) beskriver i artikeln att slöjan har blivit som en ikon tecken på skillnad. Att kvinnors situation som bär denna slöja eller burka är nu väldigt komplicerad i det offentliga rummet, särskilt för politiska kontroverser i många europeiska länder så som Frankrike, Belgien och Tyskland. För att dessa kvinnor anses vara svåra att identifiera då det inte finns någon möjlighet till att se deras ansikte.

Amiraux (2013) kom fram till en slutsats att slöjbärande kvinnor och flickor utsätts för olika typer av trakasserier och våldshandlingar i de gemensamma utrymmena. De upplever förolämpningar, hot, övergrepp genom att förövarna drar av slöjan på dem, detta skapar en oro och få de en känsla av att de inte integreras i samhället. Våldet dessa kvinnor upplever kommer ofta av antirasistiska grupper. Amiraux (2013) kom också fram till att mängder av befolkningen i Västeuropa är för och ger stöd för förbud mot att bära slöja i det offentliga rummet. Där även år 2014 var ett lag om att unga slöjbärande flickor skulle raka sitt huvud för att kunna vara jämlika.

3.3 Stigma

Jim AC Everett, Fabian MH Schellhaas, Brian D. Earp, Victoria Ando, Jessica Memarzia, Cesare V. Parise, Benjamin Fell och Miles Hewstone skriver i artikel "Covered in stigma? The impact of differing levels of Islamic head-covering on explicit and implicit biases toward Muslim women" (2014).

Forskarnas syfte med denna artikel är att undersöka icke-muslimers attityder, fördomar och känslor gentemot kvinnor med slöja. Författarna har i sin studie använt sig av kvantitativ metod i form av olika experiment. Forskarna kommer fram till att islam/muslimerna i synnerhet beslöjade kvinnor anses vara det största hotet mot västvärlden, särskilt efter 11 september attacken i USA. Att islam efter attacken har varit ett återkommande ämne i offentliga diskussioner, där muslimer i synnerhet slöjbärande kvinnor pekats till synliga problem mer än någon annan religiösgrupp (Jim et al 2014). Därför utsätts muslimerna särskilt kvinnor än idag för fördomar, diskrimineringar och övergrepp och detta har ökat mer under de senaste åren. Heltäckande kvinnor förknippas med mer negativa fördomar än kvinnor utan slöja, men icke-muslimerna reagerar tydlig och underförstådd till kvinnornas alla former av islamiska

slöjor. Icke-muslimer tycker att slöjbärande kvinnor är mindre attraktiva och mindre intelligenta än avtäckta kvinnor. Detta får slöjbärande kvinnor att de pga. sina traditionella muslimska huvuddukar känner sig stigmatiserade, ett ord för utanförskap. Alltså dessa kvinnor urskiljer sig och känner att de inte riktigt integreras i samhället som övriga människor i samhället (Jim et al 2014).

3.4 Sammanfattning

Sammanfattningsvis ger de introducerade studierna och artiklarna en bild på den muslimska slöjbärande kvinnans upplevelser i det offentliga rummet. Den muslimska slöjan har blivit en symbol för förtryck i västvärlden, men den här bilden överensstämmer inte med de slöjbärande kvinnornas uppfattning om slöjan. Trots all diskriminering och trakasserier de utsätts för i det offentliga rummet insisterar kvinnan ändå på att bära sin slöja.

Resultatet av diskrimineringar och trakasserier dessa kvinnor upplever leder till att de känner sig stigmatiserade i det offentliga rummet. De utpekas som annorlunda och omoderna. Detta leder också till att kvinnorna känner sig marginaliserade vilket i sig leder till en segregering i samhället.

Vi har valt att dela de presenterade artiklarna i tre kategorier. Valet av dessa kategorier har bidragit till en ökad förståelse gällande slöjans betydelse, upplevelserna i det offentliga rummet och hur den rådande föreställningen om den beslöjade kvinnan leder till stigma samt utanförskap i det offentliga rummet. Utifrån dessa begrepp har vi fått en förståelse och större insikt i kvinnornas vardag i det offentliga rummet. Dessa begrepp har även varit viktiga för vår analys och för att vi förhoppningsvis ska få svar på våra frågeställningar.

4. Teoretisk bakgrund

Här kommer vi att fördjupa oss i den teoretiska bakgrunden som består av tre begrepp som är genomgående i hela uppsatsen. Dessa begrepp är **Slöja**, **Offentliga rummet** och **Stigma**. Vi har valt dessa begrepp är för att komma närmare våra frågeställningar och själva fenomenet.

4.1 Slöjan

Som utgångspunkt har vi valt att använda oss utav Scotts analys kring slöjans innebörd där vi framför allt har haft den sexuella dimensionen som utgångspunkt. Scott (2010) menar att slöjan har inte bara en politisk och religiös dimension, utan att slöjan har även en sexuell dimension. Den sexuella dimensionen ligger i att när den kvinnliga sexualiteten är synlig kan

man hantera den, när den är osynlig kan den orsaka kaos både politiskt och socialt. Slöjan täcker kvinnans sexualitet, mannen har inte tillgång till hennes kropp och hon blir därmed okontrollerbar och ett hot mot samhället samt politiken. Det franska systemet hyllar sexualiteten och ser det som något fritt från sociala och politiska risker. Scott (2010) menar att i Frankrike anses islam vara ett system som förtrycker kvinnan medan den franska republikanismen är ett system som frigör kvinnan. Båda dessa två system där den ena är öppen (Frankrike) och den andra är täckt (Islam) syftar till behandlingen av kvinnans kropp. I de täckta systemen regleras genusrelationer av oskrivna regler kring anständighet och ära där dessa definieras i direkt relation till kvinnan. Kvinnan blir en sköld för gruppens heder, en förvaltare av det privata rummet som är stängt mot det offentliga rummet.

Scott (2010) menar att om familjens ordning och hela samhällets renhet traditionellt sett har vilat på åtskillnad mellan könen så är det för unga muslimska kvinnor i Frankrike den egna kroppens integritet, den egna äran som står på spel. I det öppna systemet är ordningen blottande av kroppen, dess synlighet som ses som oskadligt, för på så sätt är hon tillmötesgående för det andra könet. Den beslöjade kvinnan blir skadlig och skapar oordning i det öppna systemet med sin slöja, hon blir okontrollerbar. För kroppens språk i det öppna systemet handlar om dess tillgänglighet för det andra könet.

”Att bära slöja är en sorts aggression, oavsett om den är avsiktlig eller inte” uttrycker Jacques Chirac. Scott (2010) menar att i denna kommentar blandade han ihop terrorism och slöja som en förtäckt hänsyftning på den dolda faran i kvinnors undertryckta sexualitet. Den här aggressionen han syftade till var dubbel, både av den beslöjade kvinnan men även av den västerländske man som försökte se på henne. Kvinnans aggression bestod i hennes vägran att ge den västerländske mannen nöjet att se bakom slöjan, något som anses vara en naturlig rättighet, en manlig företrädesrätt. Det betraktas som en attack mot den manliga sexualiteten om kvinnans kropp inte är synlig, en slags kastration. Det underminerar mannens känsla av maskulinitet genom att han inte får bekräftelse av den beslöjade kvinnan. Bekräftelsen får mannen genom att kvinnan bekräftar honom genom exempelvis blickar och insyn till deras kropp (Scott, 2010).

Enligt lagstiftarnas konstruktion var flickorna fångna i en kultur som hindrade de från sin fria vilja och det var statens ansvar att befria dem. Det var en av orsakerna till att begränsa slöjan. En annan orsak var att islam ansågs vara en sammanhängande kultur som var politisk farlig och att religionen är personligt förtryckande. Man var rädd för att muslimerna skulle ta över Frankrike. De ville lära flickorna franskhet och vad det innebär. Men enligt kritiker och

teorier så är individen inte helt autonom eftersom han/hon verkar inom normativa ramar som definierar individualitet och franskhets på ett visst sätt och därmed utesluter andra möjligheter. De menar att dessa franska medborgare precis som religiösa subjekt är belastade eftersom de förstår sig i termer som de själva inte har valt (Scott, 2010). Västerländska feminister har ofta påpekat att avtäckta kroppar knappast garanterar jämlikhet i högre grad än de som är täckta. De ser den kvinnliga kroppen som sexualiserat och kvinnoförnedrande (Scott, 2010).

4.2 Det offentliga rummet

Offentliga rummet är mötesplatser i staden som tenderar att befolkas av människor med olika bakgrund. Dessa platser är exempelvis lekplats, Stan, kollektivtrafiken, allmänväg mm. Offentliga rummet är stadens väsentliga och sociala rum som är tillgängliga för alla medlemmar i samhället. Offentliga rummet består av en gemenskap bland dem som vistas. Där existera en känsla av tillhörighet men också en stadsmiljö skapas (Listerborn, 2011). Enligt Eduards (2002) är det offentliga rummet/handlingsutrymme en stor arena eller mötesplats om hur människor upplever sitt utrymme och sin rörelsefrihet. Handlingsutrymmet består av förhållanden mellan människor man möter, men också lojalitet till organisationer där man är verksam inom. I det offentliga rummet har alla individer oavsett bakgrund rätt att vistas i. Det påstås vara upp till var och en att tillvarata sin rätt, men den rättsliga tillgången gälls ändå inte här. Eftersom det i det offentliga rummet skapas en maktstruktur mellan människor i synnerhet kvinnor som bär slöja (Eduards, 2002). Dessa slöjbärande kvinnors upplevelser av bemötande i det offentliga rummet är idag ett problem i samhället. De känner sig inte välkomna i det offentliga rummet. De upplever att de sticker ut, blir uttittade vilket får de känna sig obekväma. Dessa beslöjade kvinnor karakteriseras som avvikande, annorlunda och utsätts ofta för trakasserier och diskriminering.

Effekterna av diskrimineringar och trakasserier som kvinnorna dagligen upplever leder till känslor av utanförskap och marginalisering från det offentliga rummet (Listerborn, 2015). Medan Sixtensson (2009) menar att slöjbärande kvinnor har vant sig av negativ bemötande i de offentliga rummen. Att det har blivit en del av deras vardag eftersom de historisk sett har haft mer komplex förhållande till att vistas i offentliga rummet. Därför drabbas dessa beslöjade kvinnor än idag värst i samhälle. Sixtensson (2009) menar att många muslimska slöjbärande kvinnor beskriver att de i vissa områden anstränger sig och kämpar hårdare för att bli accepterade och omtyckta, medan de i förorten känner sig mer trygga som muslimer eftersom alla är invandrare, pratar nästan samma språk mm.

Slutsatsen av det offentliga rummet är att vissa grupper av människor i synnerhet slöjbärande kvinnors möjlighet att röra sig fritt i de offentliga utrymmena begränsas. Eftersom makt och våld utövas mot dem. De blir sämre behandlade och får en känsla av att de inte integreras i det svenska samhället. Detta har även resulterat i att beslöjande kvinnor inte längre tror gott om människor.

4.3 Stigma

Begreppet stigma härstammar från grekiskan och betyder brännmärke. Med ordet stigma menas att medlemmar av sociala kategorier om vilka andra har negativa inställningar eller stereotyper särbehandlas i sin egenskap av andra människor i samhället. Människor tillhörande utgrupper vilka dominerar i samhället är exempel på sociala kategorier. Utmärkande för dessa grupper är synliga samt osynliga egenskaper och attribut. Egenskaperna handlar om utseende, beteende, namn, etnicitet och religion. Det kan också vara att man är medlem i en grupp som kan vara kännetecknande för sociala kategorier (Goffman, 2014). Alla dessa egenskaper kan således leda till psykisk stigmatisering. En stigmatisering i sig kan skada de sociala förutsättningarna vilket i sociologisk innebörd kan betyda ett nedvärderande utpekande, en psykologisk brännmärkning som slutligen leder till ett "vi mot dom". En hånfull överlägsenhet för grupper och även enskilda individer som avviker från den egna samhällsnormen. Två grupper som vanligast ses som offer för stigmatisering i det västerländska samhället är exempelvis invandrare och främlingsfientliga. Alla individer som tillhör någon grupp stigmatiseras av någon annan grupp, detta oftast omedvetet (Goffman, 2001).

Stigma används alltså som en beteckning på utanförskap, där man separerar en person eller en grupp medlemmar från övriga människor i samhället (Goffman, 2014). När den person eller grupp exempelvis slöjbärande kvinnor är bland de övriga människor i samhället så visas det att de har en egenskap dvs. slöja som de använder för att visa att de tillhör särskilda religioner. Dessa beslöjade kvinnor med avsikt visar sin klädsel för att på många olika sätt anpassa sig, men istället blir de olik från övriga medlemmar i samhället. Detta leder till att de blir diskriminerade på grund av icke-muslimernas nedlåtande kommentarer. När dessa slöjbärande kvinnor utsätts för kränkande behandling påverkas deras självuppfattning och de upplever sig mindre värde men också får en känsla av att de är stigmatiserad av samhället (Raudvere, 2002).

Johanna Sixtensson (2009) menar också att stigmatisering är en process där samhället lägger en negativ innebörd i beteenden samt synliga tecken på avvikelse hos den enskilda individen.

Att slöja som ett religiös, synligt tecken och används av många muslimska kvinnor gör att de ofta inte vågar vistas på de offentliga rummen. För att de upplever att de blir utpekade och diskriminerade av omgivningen och får en känsla av att de blir stigmatiserade i samhället (Listerborn, 2011). Vissa stigmatiserade individer gör motstånd på sin situation genom att de försöker finna det rätta dvs. det som anses vara den objektiva orsaken. Eftersom de som tidigare nämnt blir från fullständig och vanlig människa till en mindre värd, utstött och stigmatiserad människa (Goffman, 2001). Medan andra stigmatiserade individer flyttar antingen till sina hemtakter eller bosätter sig i förorter för att de anser att de i förorter är mer uppskattad, att det är invandrartät, muslimer, talar ofta samma språk (Sixtensson, 2009). Medan att de i stora städer där det är få invandrare utsätts ofta för diskrimineringar och trakasserier. Detta för att muslimer i synnerhet slöjbärande kvinnor anses vara ett hot för västvärlden, på så sätt kategoriseras det och leder till ett vi och dem.

4.4 Sammanfattning

Här kommer vi att presentera en sammanfattning gällande de teorier som har behandlats i det här kapitlet. Teorierna om slöjan och offentliga rummet är väsentliga i förståelsen av kvinnors upplevelser i det offentliga rummet. Vi har valt att använda oss utav Scotts teori om slöjan där hon förklarar innebörden av den och orsakerna till den rådande föreställningen om att slöjan är något förtryckande. Det förklarar hon bland annat utifrån hennes teori om den manliga sexualitetens betydelse och hur slöjan påverkar den. Den beslöjade kvinnan påverkar mannens sexualitet genom att hon täcker sin egen sexualitet. Kvinnan underminerar mannens känsla av maskulinitet eftersom han inte får den bekräftelse av den beslöjade kvinnan. Den här bekräftelsen får mannen genom blickar och insyn till kvinnans kropp. Scott menar när kvinnans sexualitet inte är synlig skapar den politisk och social kaos. Detta kaos yttrar sig i det offentliga rummet, där den beslöjade kvinnan utsätts för våld och diskriminering.

Teorin om det offentliga rummet är viktig i vår studie för att vi ska få kunskap och förståelse för kvinnans upplevelser. I sin teori om offentliga rummet förklarar Listerborn orsakerna till varför den beslöjade kvinnan utsätts för våldshandlingar. Detta gör hon genom hennes teori om maktstrukturer och ordning i det offentliga rummet. Hon menar att det skapas maktstrukturer i det offentliga rummet i synnerhet när det gäller den beslöjande kvinnan. Att den beslöjade kvinnan inte är välkommen i det offentliga rummet för att de karaktäriseras som avvikande, annorlunda och att kvinnan skapar en oordning. Exkluderingen från det offentliga rummet leder till stigma, utanförskap och segregering menar Listerborn. Dessa teorier

kommer att användas i tolkandet och förståelsen av diskrimineringen som pågår gentemot den beslöjade kvinnan.

5. Metod

I följande kapitel behandlas kvalitativ metod med inriktning på fenomenologisk ansats, tillvägagångssätt och etiska aspekter.

5.1 Metodologisk ansats

Vår studie baseras på en kvalitativ metod med fenomenologisk ansats där insamling av materialet har genomförts med hjälp av intervjuer. Vi gjorde en kvalitativ metod för att vi ville ha en djupare förståelse om muslimska slöjbärande kvinnors upplevelser i det offentliga rummet och därefter se om vi kan hitta gemensamma erfarenheter i kvinnornas skilda upplevelser.

Kvalitativ metod är bra att använda sig av eftersom den studerar människornas upplevelser och erfarenheter inom olika situationer (Alvesson & Sköldberg, 2008). I kvalitativa studier utgår man från individens eget perspektiv och analysen av lågstrukturerade data är i form av ordintervjuer med informanter (Denscombe, 2009).

Vi har också genomfört vår studie med hjälp av en fenomenologisk ansats för att få en förståelse kring muslimska slöjbärande kvinnors upplevelser i det offentliga rummet.

Fenomenologi är en benämning på en filosofisk forskningsansats som förekommer i alla kvalitativa studier. Den används för att studera relationer mellan människan samt människans omvärld, fenomenologi utgår alltså från att människor har olika uppfattningar av ett fenomen. Den fenomenologiska forskarens uppgift vilka i det här fallet är att lyfta fram det som finns i en persons medvetande, utan att förvränga och sammanblanda det med sina egna upplevelser (Alvesson & Sköldberg, 2008). Fenomenologin har för- och nackdelar. Fördelen med fenomenologin är att den riktar in sig på självaste fenomenet och bidrar till att åstadkomma en uppfattning om människans upplevelser i olika situationer (Alvesson & Sköldberg, 2008). I vår studie är fördelen med fenomenologin att den bidrar med att vi åstadkommer en uppfattning om slöjbärande kvinnors upplevelser, där våra informanter berättar och beskriver om sina ”personliga” händelser som de ofta upplever i det offentliga rummet. Nackdelar med fenomenologi är att den är omständlig och abstrakt i sitt tillvägagångssätt. Det är svårt att

lyfta bort sina egna personliga erfarenheter och det finns inte heller ett rätt svar, utan det är snarare en tolkning av människors upplevelser (Alvesson & Sköldberg, 2008).

5.2 Tillvägagångssätt

Det är viktigt att vara beredd på vad det är man vill undersöka, vilken typ av frågor man ska ställa, alltså strukturera upp sin intervju i förväg för att intervjun ska vara genomförbar (Kvale & Brinkmann, 2014). Vårt arbete inleddes med en diskussion med två slöjbärande kvinnor kring deras upplevelse i det offentliga rummet. Till följd av denna diskussion började vi söka litteratur och tidigare forskning på bibliotekets databaser avseende slöjbärande kvinnors upplevelser. De nyckelord som användes vid sökningen var bland annat ”Veil”, ”public space” och ”stigma”. Genom databassökningen hittade vi såväl tidigare som nyare forskning kring slöjbärande kvinnors upplevelser i det offentliga rummet. Sökningen gav oss en historisk överblick på hur slöjbärande kvinnors upplevelser förändrats under åren men också vilka åtgärder som krävs för att förbättra deras upplevelser.

När vi tagit del av tillräckligt mycket material utarbetade vi vår intervjuguide utifrån de teman som genomsyrar hela vår studie. Där är avsikten att besvara våra frågeställningar angående kvinnors upplevelser i det offentliga rummet. Genom en snöbollsmetod (innebörden och processen av detta förklarar vi längre fram i metoddelen) fick vi tag på åtta slöjbärande kvinnor som kunde tänka sig delta i studien. Våra intervjufrågor som vi hade till informanterna var baserade på en semistrukturerad intervjuguide (se bilaga).

Semistrukturerade intervju innebär att forskaren har en färdig lista med ett antal frågor om ämnet som ska behandlas och besvaras. Det är frågor med öppna svarsalternativ och fokus ligger på den intervjuade individen som får möjlighet att utveckla sina upplevelser (Denscombe, 2009). I vår studie har vi en intervjuguide med ett antal semistrukturerade frågor och med öppna svarsalternativ. Detta var en möjlighet för våra informanter då de berättade och utvecklade sina upplevelser i det offentliga rummet, fast på ett mer strukturerat sätt.

Enligt Jacobsen (1993) används semistrukturerade intervjuer för att underlätta bearbetningen och möjliggöra en jämförelse mellan de olika informanterna svar. Då bearbetningen av våra intervjufrågor var klar bokades semistrukturerade intervjutider in med informanterna, men innan intervjun startat igång tänkte vi som forskare på de viktiga grundläggande sakerna, vilka är mötesplatsen, platsens utseende, låta informanten välja lokal, bestämma tidslängden på intervjun. Det viktigaste är att informanter också få möjlighet att i lugn och ro uttrycka sina

upplevelser, få avbryta eller be om förtydligande om de inte känner sig bekväma eller förstår frågorna (Kvale & Brinkman, 2014).

När vi genomförde våra intervjuer med informanter hittade vi en bra miljö. Vi bokade ett grupprum på biblioteket för att informanterna inte skulle bli störda av omgivningen. Intervjun skedde med en person i taget och varade i cirka en timma. Intervjun inleddes med att vi presenterade oss och syftet med studien. Vidare berättade vi hur intervjun skulle gå till, hur materialet skulle behandlas och att informanterna eventuellt blir kontaktad igen om det är något som är oklart och behöver klargöras. Till våra intervjuer använde vi oss utav bandspelare vilka våra informanter blev informerade om detta. Vi använde oss av bandspelare eftersom användning av bandspelare i intervjuer är enligt Sjöberg och Wästerfors (2008) en bra teknik som undanröjer problemen och försäkrar reliabiliteten. Fördelen med bandspelaren är att det underlättar både för oss som forskare och informanterna att gå tillbaka och se vad som sagts vid respektive fråga i syfte att minska missförstånd. En ytterligare fördel är att det är ett bra sätt att få fram data som vilar på informanternas prioriteringar, åsikter, idéer och att forskaren kan på så vis få information om informanternas erfarenheter (Denscombe, 2009). I vår studie var användning av bandspelare särskilt fördelaktig eftersom vi kunde spola fram och tillbaka det informanterna sagt om deras upplevelser och bemötande av omgivningen i det offentliga rummet.

Nackdelen med bandspelaren är att informanterna kan vara geografisk utsprida, att det är tidskrävande och dyra ur ett ekonomiskt perspektiv (Denscombe, 2009). Våra informanter var geografiskt utsprida vilket ledde till att hälften av intervjuer genomfördes via mejl, medan resterande intervjuades på plats. Det blev också tidskrävande för vår del eftersom vi själva inte bodde där.

5.3 Urval

I urvalet har vi ett krav och det är att kvinnorna enbart skulle vara slöjbärande. Vi fick tag på våra informanter genom en vän som bär slöja och studerar på universitet. Hon tipsade oss om två slöjbärande kvinnor som vi kunde fråga om de ville delta i vår studie. Lyckligtvis kunde de det och de i sig tipsade oss vidare om andra slöjbärande kvinnor. På så sätt fick vi tag på åtta slöjbärande kvinnor. Denna typ av urvalsmetod kallas enligt (Denscombe, 2009) för snöbollsurval. Det innebär att man inleder med att intervjua en person som man har fått kännedom om och som har erfarenheter samt upplysningar om andra. I samband med första

intervjun frågar forskaren om namn på andra personer som kan ge ytterligare information och synpunkter i ämnet. Så kan snöbollsmetoden rulla vidare och på så sätt kan forskare efterhand få ett tillräckligt antal informanter att intervjuas.

Snöbollsmetoden har både fördelar och nackdelar (Denscombe, 2009). Fördelen med snöbollsmetoden är att det är ett effektivt sätt att öka antalet informanter. Särskilt fördelaktigt var detta för oss då vi endast hittat två informanter i början. Nackdelarna med metoden är att informanterna kan ha kontakt med varandra vilket leder till att de förmodligen kan ha vissa gemensamma erfarenheter. Detta kan således riskera att fältmaterial inte blir tillräckligt allsidigt (Denscombe, 2009). I vår studie kände våra informanter varandra, men ändå har ingenting påverkat resultatet eftersom våra informanter var geografiskt utspridda.

5.4 Förhållningssätt

Vår förhållning är reflexivitet/ reflekterande förhållningssätt och används under hela skrivprocessen för att få en ökad förståelse i fenomenet. Eftersom vi båda har samma trosuppfattning (dock inte praktiserande) som våra informanter ansåg vi att detta förhållningssätt kommer att gynna oss. Reflektion eller reflexivitet handlar om att fundera kring förutsättningarna för sin aktivitet, undersöka personliga men att intellektuella involveringar påverkar interaktionen med det som forskas (Alvesson & Sköldberg, 2008). För vår del innebär detta att eftersom vi har samma trosuppfattning som våra informanter så kommer den här metoden att hjälpa oss att komma närmare fenomenet utan förutfattade meningar. Där även Alvesson och Sköldberg (2008) hävdar att reflexiva/reflekterande forskning innebär att tolkningen hamnar i centrum för forskningsarbetet. Detta kräver en noggrann medvetenhet av de teoretiska antaganden där språket och förförståelsen är av betydelse eftersom dessa utgör viktiga bestämningar bakom tolkningen. Även här är denna reflektion betydelsefullt för oss för att vi kommer att använda oss av följande teorier ”slöja”, ”offentliga rummet” och ”stigma” för att belysa ämnet.

Genom att arbeta med teorier skapar vi ett direkt samband mellan teori och praktik. På så sätt öppnas vägen för en uppgörelse av våra förutfattade meningar, beteenden, arbetssätt, tänkesätt mm. Valet av teorier är alltså viktiga eftersom teorier är modeller av verkligheten. Teorier eller antaganden om hur sociala fenomen förklaras är viktiga element i hela forskningsprocessens steg, men teorier kan också ha konsekvenser. Forskaren måste i det här fallet ta ställning till teorins konsekvenser för undersökningen (Alvesson & Sköldberg, 2008). Detta var av betydelse i vår studie då vi analyserade vårt empiriska material som bestod av

både intervjuer och teorier där vår förståelse var rätt så central. Det är också lätt hänt att göra feltolkningar.

5.5 Etiska aspekter

Den kvalitativa intervjun innebär att konversationen har en tydlig struktur samt ett syfte där forskaren leder samtalet framåt. Därför är det viktigt att forskaren redan från början bestämt sig om hur upplägget av intervjun struktureras eftersom det genom noggrann ställda frågor samt skarphört lyssnade från forskarens gör att forskaren skaffar sig betydelsefulla kunskaper om deltagarna (Kvalè, 2014). Vid kvalitativa forskningar förekommer också etiska aspekter in för att kvalitetssäkra studien. Dessa etiska aspekter är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitet och nyttjandekravet (Kvalè, 2014).

Informationskravet innebär att forskare ska informera informanterna om den aktuella forskningens syfte, vad som gäller för deras medverkande (Kvalè, 2014). I vår studie fick våra informanter information om undersökningens syfte och vad som gällde för deras deltagande i studien. Konfidentialitet innebär att informanternas personliga uppgifter såsom namn, ålder, plats skall hemlighållas på ett sådant sätt så att anhöriga inte kan ta del av dem (Kvalè, 2014). Där även våra informanter lovades fullständigt konfidentialitet för att de har rätt att vara anonyma i studien. Vi har istället fiktiva namn på våra informanter. Samtyckeskravet innebär att informanterna i en undersökning har rätt att själva få bestämma över sin deltagande (Kvalé, 2014). Samtliga av våra informanter var myndiga och själva gav sitt samtycke i form av sitt deltagande.

Nyttjandekravet betyder att det insamlade uppgifter om informanterna tillämpas enbart av forskningsändamål och ingenting annat. Därför är forskaren i det här fallet skyldig att skydda informanternas viktiga information, men också skyldig på att försäkra sig såväl under skivarpöcessen som under den sociala aktiviteten så att underlaget inte striden mot lag eller på annat sätt kränker informanterna. Genom att som forskaren inte följa efter sina skyldigheter i en forskning kan detta slutligen leda till negativa konsekvenser (Kvalè, 2014). I vår studie informerade vi våra informanter att data som samlats in kommer enbart vara ett underlag för oss som forskare och att det inte kommer användas av något annat. Vi var också noga med vår skrivande då vi gjorde vår intervjuguide, för att vi fick se till att frågorna verkligen inte var kränkbara som kunde leda till konsekvenser och får informanterna att inte vilja delta i studien.

6. Resultat

Här kommer det insamlade materialet att presenteras. Materialet kommer att presenteras utifrån olika teman. Dessa är: **Slöjans betydelse och ansvar, Omgivningens reaktioner och kvinnans upplevelser i det offentliga rummet, Möjligheten i att röra sig fritt i det offentliga rummet.**

Den här kategoriseringen syftar till att underlätta analysen och för att förhoppningsvis besvara vår huvudfråga. Tillvägagångssättet i framtagandet av ett resultat har varit att vi har sammanfattat alla intervjuer. Sedan har vi gått igenom de gemensamma tankar de hade men även de åsikter som skilde sig från varandra. Informanterna är i åldrarna mellan 20-40 år och samtliga är praktiserande muslimer och bär slöja. Presentationen av våra informanter har vi valt att presentera genom fiktiva namn. Detta för att bevara anonymiteten. Informanternas fiktiva namn är: Berivan, Sadi, Meriam, Rondik, Sahar, Nora, Layal och Awaz. Alla är universitetsstudenter. De bor på olika städer i Sverige. Berivan är bosatt i Karlskoga och studerar läkarprogrammet på universitet i Örebro. Nora är från Trollhättan och studerar socionomprogrammet vid Umeå universitet. Sadi och Meriam bor i Falkenberg och pluggar på Högskolan i Halmstad. Rondik och Layal bor i Halmstad. Sedan har vi Sahar och Awaz som bor i Göteborg och läser Sjuksköterskeprogrammet vid Göteborgs universitet. Bland våra informanter fanns några som också arbetar inom vården parallellt med sina studier.

6.1 Slöjans betydelse och ansvar

”Det är en del av mig nu. Som en kroppsdel. Jag känner mig naken utan den (Rondik).”

Att slöjan blev och är en del utav dem var något som man förstod rätt så snabbt när vi pratade med samtliga informanter. Men att bära slöja har olika innebörder och betydelser för våra informanter. För de flesta informanter berodde valet av att bära slöja på deras trosuppfattning. Det förekom även andra anledningar. Meriam berättar att hon började bära slöja eftersom hennes mamma och syster bar slöja och hon såg upp till dem. Då blev det lättare för henne att göra samma val. Layal berättar att anledningen till valet av att bära slöja var att hon började läsa om islam och fick därmed kunskap om hur hon/muslimska kvinnor ska leva samt klä sig. Efter att ha fått erfarenheter om vad islam och slöja innebar blev hon väldigt förtjust och började bära slöja. Hon såg slöjan som en välsignelse. Samtliga av våra informanter var noga med att påpeka att detta var ett val som de själva har valt oavsett var de har fått inspiration ifrån. Några informanter tyckte till och med att de borde ha börjat med slöjan tidigare.

”En annan informant uttryckte sitt val av slöja så här: Det var ett väldigt spontant beslut att ta på mig slöjan. Jag hade inte tänkt på det seriöst innan. En dag gick jag bara in till min mammas rum, som bär på slöja, tog på mig en av hennes slöjor och gick ut. Det var ett väldigt spontant beslut men en som jag inte alls ångrar (Sahar)”.

Samtidigt som informanterna kände en känsla av frihet så kände även nästan alla informanter ett ansvar. Ansvaret var inte bara gentemot sin religion utan ansvaret bestod även ute i det offentliga rummet. De menar att när de bär slöjan känner de sig som en representant för islam ute i samhället. Det innebär att beteendet i det offentliga rummet är viktigt. De känner att de ska bete sig på ett visst sätt som innebär att de är mer försiktiga och lugna. Det är exempelvis viktigt att man inte talar och skrattar högt. Rondik säger att hon känner sig som en förebild när hon är ute i staden. Berivan säger att hon inte vill bli ihågkommen som tjejen med slöja på som inte kunde behärska sitt humör. Sahar säger att innan hon tog på sig slöjan så blev hon dömd som en egen individ, men nu vet hon att hon kommer att dömas efter sin religion där hennes handlingar är väldigt viktiga och representativa för hennes religion. De menar att man automatiskt blir försiktigare när man agerar ute. Så här beskriver Rondik att hon bemöter kommentarerna:

”Med det menar jag att i det offentliga så ska jag inte vara för högljudd och jag ska bete mig på ett visst sätt. Slöjan har även krav. Ex när jag får negativa kommentarer så försöker jag vara lugn. Sätta sig i deras skor. Förstå att de inte kan veta hur det är att ha slöja. Har ex. fått kommentarer så som ”go home”. Det är bara och vara stark, lugn och borsta av det (Rondik)”.

Sahar säger att innan hon tog på sig slöjan blev hon dömd som en egen individ, men att hon nu vet att hon kommer att dömas efter sin religion där hennes handlingar är väldigt viktiga och representativa för hennes religion.

6.2 Omgivningens reaktioner och kvinnornas upplevelser i det offentliga rummet

Vi ville ta reda på om de har mött på reaktioner från anhöriga och vänner när de valde att ta på sig slöjan och hur de i så fall har hanterat det. Svaret vi fick var att deras vänner och familj hade reagerat både negativt och positivt. Berivan berättar att hennes familj i början var emot att hon bar slöja. Det tog tid tills hon övertygade de om sitt val. Att täcka sig medförde konsekvenser som innebar att några av våra informanter hade förlorat sina klasskompisar och vänner. Trots det ansåg de att det var värt att kämpa för att få behålla sin slöja.

Sadi berättar att hon aldrig umgicks med sina svenska vänner för att hon ansåg att de dömde henne efter det att hon tog på sig slöjan. Även i klassrummet tog hennes svenska vänner avstånd från henne. Det ledde till att Sadi umgicks bara med sina invandrarevänner, där kände hon sig accepterad. Så här beskriver Rondik sina upplevelser:

”Jag märkte det bland mina vänner. De blev chockade, de visste inte ens om att jag var muslim. Det märktes även i skolan bland läraren, där jag fick ha samtal med henne för att hon var orolig för att jag kunde vara förtryckt. Hon trodde att familjen hade tvingat mig till det. Och jag fick förklara att jag har gjort det här valet av egen fri vilja och att ingen har tvingat mig. En vän till mig tyckte att jag var för vacker för att bära slöjan. Hon sa att jag inte kommer hitta en man. Att männen inte kommer titta mer på mig.”

Medan Layal beskriver det så här:

”Det känns väldigt befriande, jag kan tänka mig att många tror att man är förtryckt, men det är tvärtom. Innan, när jag inte hade slöja kände jag pressen att jag skulle se ut på ett visst sätt och vara trendig för att passa in. Men när jag tog på mig slöjan så spelade det där ingen roll längre. Jag befriades från det där pressen som många kvinnor har och tjejer där de ska se ut på ett visst sätt för att passa in. Jag vill att folk ska döma mig utifrån min personlighet och inte mina kläder (Layal).”

Nora hade haft slöja på sig i 16 år. Slöjan har blivit en del av henne. Sahar berättar att slöjan inte är precis något hon tänker på när hon är ute, för att hon ser slöjan som en del av hennes vardag och en del av henne. Berivan känner sig stolt när hon bär sin slöja. Hon känner sig unik och speciell. Awaz beskriver att hon känner sig bra till mods när hon bär sin slöja, anledningen till det är att hon tror att bor i ett multikulturellt område där hon ser många kvinnor som bär slöja.

Samtidigt som informanterna kände frihet inombords kände de även obehag när de skulle vistades ute i det offentliga rummet. De kände sig på tittade, visste inte riktigt hur de skulle hantera det. Det var så obehagligt för vissa att de undvek att vara på ställen där de visste att de skulle vara på tittade. Denna obehagskänsla hanterade informanterna på olika sätt. Vissa började kommunicera med dem som tittade, de försökte skapa en dialog och svarade på eventuella frågor. Andra informanter hanterade obehaget genom att försöka nonchalera och förtränga dessa känslor. De gjorde detta för att kunna stå ut i det offentliga rummet.

De flesta informanter var tonåringar när de valde att bära slöja. Vissa var ännu yngre, exempelvis Sadi säger att det i början var oerhört jobbigt när hon för första gången tog på sig slöjan. Hon var bara 10 år gammal. Hon förstod inte att folk kunde bli så upprörda över den lilla tygbit hon bar på huvudet. Sadi och hennes moster var de första i skolan som bar slöja. Vidare berättar hon att vissa lärare påstod att de hade blivit tvingade att bära sin slöja och försökte dra av slöjan på hennes moster med tvång. Den här negativa erfarenheten har lett till att hon än idag känner sig obekvämt och illa till mods när hon vistas i det offentliga rummet. Hon upplever att folk tittar mer på henne, speciellt äldre människor. Meriam har också haft slöja på sig sedan barndomen och att hon inte var den första som bar slöja i skolan vilket underlättade för henne. Meriam berättade för oss att hon har stött på mycket kränkningar i det offentliga rummet. Hon minns en incident där hon efter en utekväll med sina beslöjade vänner

skulle ta bussen hem. Busschauffören hade blivit så förvånad av att se så många beslöjade kvinnor ute på kvällen. Chauffören uttryckte sig så här när han såg kvinnorna stiga på bussen: ”OH jävlar, var har ni varit?” Chauffören visade alltså förvåning och rädsla för oss, berättar Meriam och att detta kunde kvinnorna se i hans blick. Samtidigt hade Meriam blivit förvånad över reaktionen och sa till chauffören: ”bara för att vi är muslimer och bär slöja kan vi då inte få åka buss sent på kvällen eller? Hade det varit ett gäng svenska kvinnor istället så hade busschauffören inte reagerat lika starkt menar Meriam. Samtliga av våra informanter berättade att de möter nyfikna ögon och med det menar de att människorna tittar på dem nyfiket utan att komma fram och prata. Rondik har ibland känt sig som om hon vore en utomjording i det offentliga rummet.

Några informanter sa att de får en känsla av att människorna är rädda för dem. Denna rädsla uttrycker sig i att människorna vänder blicken och distanserar sig snabbt från dem. Det innebär att vissa människor går snabbare, medan andra bara vänder och ändrar riktning. Berivan önskade att människorna kom fram och pratade med de istället för titta och vara rädda för dem. Att människor får gärna komma fram och ställa frågor istället för att ge konstiga blickar eller ändra sin riktning menar Berivan. Hon berättade också att hon hellre svarade på deras frågor, hur svåra de än må vara än att känna sig annorlunda. Berivan tyckte att människorna omkring var för försiktiga. Det kändes som om de inte ville trampa henne på tårna. Det innebär att denna försiktighet och återhållsamhet skapar spekulationer där hon inte riktigt vet vad människor omkring tycker och tänker om henne när de inte uttrycker det, berättar hon. Det skapar en dubbel misstänksamhet där båda parterna misstänker varandra. Sadi berättar att de negativa upplevelserna har lett till att hon vill flytta tillbaka till sitt land så fort hon är klar med sina studier. Hon upplever bilisternas kommentarer som jobbigast, för att bilisterna brukar veva ner rutan och skriker ut glåpord. Bilisterna skriker ut och säger att borde flytta till mitt hemland och att det inte är halloween, berättade Sadi.

Även på deras arbete har informanterna känt sig annorlunda, ovälkomna och diskriminerade. Rondik berättar att hon på jobbet som vårdbiträde stötte på frågor som startade många konversationer och att frågorna har bland annat varit nyfikna, där omgivningen på vill veta varför hon bär slöja. Rondik fick både positiva och negativa kommentarer när hon förklarade orsaken till valet av att hon bär slöja, men hon stötte mest på negativa kommentarer. En av patienterna hade sagt till henne att hon är vacker och att hon inte borde bära slöja och täcka sitt hår? Arbetskollegorna till Rondiks hade också svårt att förstå hennes val, kollegorna sa att det också finns andra muslimska kvinnor på jobbet men att de inte bär slöja. Kollegorna undrade om detta innebar att dessa kvinnor utan slöja hade

anpassat sig mer än jag till det svenska samhället? Då kände jag mig verkligen missförstådd, berättar Rondik.

De som jobbar inom vården tyckte att slöjan blev ett hinder för de i mötet med de gamla. Detta på grund av deras fördomar gentemot slöjan och avlad den stod för. Även våra andra informanter som inte jobbade inom vården ansåg att det var oftast de äldre som reagerat negativt och i synnerhet kvinnor.

”Jag har fått reda på att många är intresserade utav islam, jag har jobbat inom vården och kommentarer som jag fick var ” nämen gud du kan ju svenska” de kopplar det med att man inte kan svenska om man är muslim och slöjbärande så folk blir positivt chockade. Det känns som om att jag har ändrat på deras syn (Rodik).”

Trots all diskriminering de utsätts för i det offentliga rummet kan samtliga informanter ändå inte tänka sig att ta av sig slöjan och alla tycker att det är ett val som de inte har ångrat. Däremot kände våra informanter tjejer som har tagit av sig slöjan, för att dessa tjejer klarade inte av trycket, diskrimineringen och motståndet. Rondik svarade så här när vi frågade henne om hon hade tänkt ta av sig slöjan.

”Nej faktiskt inte och även om det blir ett hinder för mig ex när jag söka jobb så kommer jag inte bry mig så mycket om det. Utan för mig är slöjan viktigare än jobb, utbildning och allt annat (Rondik).”

6.3 Möjligheten att röra sig fritt i det offentliga rummet

”Så länge jag själv känner mig fri och så länge jag har möjligheten att leva mitt liv så som jag vill, anser jag mig vara fri (Sahar). ”

Det här med att ha en känsla av frihet när de vistas i det offentliga rummet berodde på vilket område de bor, men även landet hade betydelse. För vissa av våra informanter hade bott i USA och Turkiet innan de flyttade till Sverige, där hade de andra upplevelser. Layal som har bott i USA tyckte att det var skillnad mellan Sverige och USA, att hon i USA kände sig mer fri. Hon tyckte att amerikanerna var mer öppna och tyckte inte att slöjan var konstigt. Medan i Sverige upplevde hon svenskarna som mer försiktiga med att ställa frågor. Sahar hade bott och studerat i Turkiet innan hon flyttade till Sverige. I Turkiet är det förbjudet att bära slöja i det offentliga och universitetet. Där upplevde hon motstånd och diskriminering i samhället för första gången.

Vissa av våra informanter tyckte att känslan av frihet var något personligt och känslan av frihet var ingenting som samhället kunde styra över. De flesta informanter tyckte att det var skillnad på vart i Sverige de befann sig. Samtliga kände sig mer fria att röra sig i förorter eftersom där är det mångkulturellt och inte ovanligt med beslöjade kvinnor. Alla våra informanter upplevde staden som jobbigast. Sadi tyckte att det även var skillnad på vilken

sorts slöja kvinnorna hade på sig, ex. om det var slöja eller burka som är heltäckande. Sadi beskriver en händelse på Netto Angered i Göteborg då hon tillsammans med burk bärande moster var och handlade.

”Min moster som bär burka fick hemska kommentarer så som: du är inte svensk, åk hem, jävla spöke. Jag tog åt mig mer än hon, för jag var rätt så chockad. Och detta hände i Angered i Göteborg som ändå är ett mångkulturellt ställe. Det tyckte jag med var konstigt. Och då tog jag min moster i försvar och sa att hon inte hade med och göra med vad hon hade på sig lika mycket som jag har med och göra vad du har på dig. Ja men jag är svensk, svarade hon. Och jag sa att jag är med svensk. Måste jag behöva visa mitt pass för dig? Och det blev en livlig diskussion som tog plats i mat affären Netto i Angered (Sadi).”

De flesta av våra informanter hade blivit vana med diskrimineringar och trakasserier de utsätts för. För att de kände att de var tvungna att vänja sig och stå ut.

Samtliga informanter hade några synpunkter eller förslag på åtgärder för att förebygga diskriminering gentemot de själva och andra slöjbärande kvinnor. Sadi och Meriam uppskattade att vissa affärer hade erbjudande exempelvis på varor under bajram tiden som är en muslimsk högtid. Det uppskattades även att några svenska affärer har halal kött (kött som är slaktat på islamsk vis). Det räckte med de små gesterna för att kvinnorna ska känna gemenskap i samhälle, en känsla av att de integrerade i det svenska samhället. Informanterna tyckte också att det hade varit bra och rolig om samhället hade anpassat sig dem, att det inte bara slöjbärande kvinnor som ska anpassa sig efter samhället.

Rondik säger så här:

”Alltså jag tänker på ex när man ska handla kläder på ex Lindex, KappAhl, så är inte enda skyltdocka som är beslöjad utan det är mer naket. Skulle vara roligt för oss om de tänkte på det där ute, alltså företagen, att de ska ha nått som representerar oss. Eller fler beslöjade kvinnor som jobbar i klädaffärerna. Eller kanske fler anställda med slöja på KappAhl. Det skulle de nog vinna på ekonomiskt med. Skulle vara positivt för de barn som har slöjbärande mammor och se det, för då visar på att det är normalt.”

Meriam framhävde om att det var kul att vissa skolor har ”nikinis” som är anpassade baddräkt för tjejer som bär slöja. Eftersom baddräkten möjliggör för de att medverka i skolaktiviteterna. Det är en möjlighet som de själva inte hade. Sadi berättade hur hon kände sig utanför i skolan, att hon blev mobbad av lärarna, speciellt när det var simning. I och med att hon inte kunde delta i simningen blev hon straffad och straffet var att hon inte fick äta lunch den dagen.

”Jag fick även problem när det var simlektioner då jag inte kunde vara med. Då blev läraren arg på mig och sa att jag inte fick äta lunch pga. att jag inte var med på simningen och blev även utesluten från en lektion (Sahar).”

7. Analys

I kommande kapitel analyseras forskningens resultat. Avsikten med detta är att försöka besvara studiens syfte och frågeställningar utifrån nämnda teorier och tidigare forskning. Informanternas beskrivningar utgår inledningsvis från ett individperspektiv där fokus ligger på den beslöjade kvinnan i det offentliga rummet.

7.1 Slöjans betydelse

Den muslimska slöjan har olika innebörder. Den har bland annat en religiös och en rumslig innebörd. Den muslimska slöjbärande kvinnan blir enligt Djavann (2007) ett objekt. Vissa kvinnor bär slöjan för de tycker att slöjan blir en del av deras person, utseende samt identitet. Majoriteten av våra informanter beskrev att valet av att bära slöja berodde främst på deras religion, men att slöjan var även ett skydd för dem. Det var ett skydd mot samhällets påtryckningar vad gäller olika trender som individer måste följa för att passa in. När dessa kvinnor bär slöjan känner de inte pressen på samma sätt när det gäller att följa trenden och senaste modet. Eftersom de är kvinnorna själva som väljer sin klädsel, de följer inte den rådande normen utan de går sin egen väg. Det som framkom i vårt resultat och även i tidigare forskning är att informanterna var noga med att påpeka att valet av att bära slöja var enbart deras. Slöjan var inte något påtvingad. Med påtvingat menar de att ingen från omgivningen har tvingat de utan det var ett eget val. En informant fick övertyga sin egen familj efter att hon tagit på sig slöjan, för att ingen i hennes familj bar slöja. Som nämnde tidigare att dessa beslöjade kvinnor blir ett objekt, de tycker att slöjan blir en del av deras person, utseende samt identitet. På liknande sätt kände informanterna i vår studie en stolthet när de bar slöja och tyckte att slöjan var en del av dem. Informanterna beskrev slöjan som en kroppsdel som de inte kan vara utan, och att slöjan har en stor betydelse för deras identitet. Detta var väldigt viktigt för informanterna att förmedla till andra, varför det? Jo, för att det råder en föreställning i väst att slöjan är påtvingad och förtryckande trots studier som har påvisat är motsatsen.

I Mary Lou O'Niels (2008) studie bär kvinnorna sin slöja med stolthet. Dessa kvinnor känner samhörigheten med andra som bär slöja. Likväl i vår studie visade sig att informanterna kände en samhörighet med andra som bar slöja. De kände en trygghet och tryggast kände de sig i förorten. Vidare framkom det i O'Niels (2008) studie att kvinnorna hade gjort ett eget val i att bära slöjan. För vissa kvinnor var avtäckning skamligt och kände att beslöjning var något ofullt (Davary, 2009). Varför är det så? Davary (2009) menar att kvinnor definieras utifrån deras kroppar och avtäckning där kroppen är synlig medför skam.

Denna skam drabbar inte enbart den enskilda kvinnan utan det inbegriper familjen, gemenskapen och det samhälle hon lever i. Denna känsla av skam vid avtäckning kan även kopplas till vår studie där det framkom att kvinnorna kände sig nakna utan slöjan. De kände som om det fattades en kroppsdel när de inte bar slöja. Det innebar att de inte kunde vistas ute utan sin slöja trots att de var fullt medvetna om den diskriminering de utsätts för. Några informanter beskrev även hur de kände ett ansvar när de bar slöjan. Det ansvaret bestod i att de skulle bete sig på ett visst sätt. Det innebar att de inte skulle skämma ut sig, utan de skulle behärska sitt humör när de vistades ute i det offentliga. När de bar slöjan var de en förebild i samhället, en representant för deras religion, för gemenskapen och familjen. Informanterna vill inte bli ihågkomna som tjejen i slöja som inte kan behärska sitt humör. Det innebar att de var beredda på att utsätta sig själva för diskriminering bara de slapp känsla av skam. De är även beredda på att ge upp allt såsom utbildning och jobb för sin slöja. Även Davary (2009) kom fram till att kvinnorna hade ett starkt band med sin slöja, att de aldrig hade tänkt ge upp även om de riskerade att bli arbetslösa och blir utan utbildning om slöjan förbjöds i skolor. I hennes studie framkom det också att en kvinna hade begått självmord på grund av att hon inte fick ha sin slöja i skolan.

Det råder fortfarande en föreställning i västvärlden om att den muslimska slöjan är en symbol på motstånd mot moderniteten (Scott, 2010). Hon menar att slöjan är en utmaning för demokratin. Genom att förbjuda slöjan gör man en symbolisk gest och behöver inte nödvändigtvis vara demokratiskt. Det är ett sätt för de europeiska länderna att ta ställning mot islam. Det är ett sätt att kungöra att hela de muslimska befolkningsgrupperna utgör ett hot för den nationella integriteten. Vidare menar Scott (2010) att det finns två system, det täckta och det öppna systemet. Islam ses som det system som förtrycker kvinnan (det täckta) medan den franska republikanismen ses som det system som frigör de (det öppna systemet). Genom det öppna systemet skapar man ordning i samhället. Denna ordning sker genom att man har kontroll över kvinnans kropp. Mannen har tillträde till den. I det täckta systemet skapas ordningen genom kvinnans anständighet och ära, där kvinnan blir en sköld för gruppens heder, medan i det öppna systemet handlar kroppens språk om dess tillgänglighet för det andra könet. Båda dessa system syftar till behandlingen av den kvinnliga kroppen där man försöker skapa ordningen genom den (Scott, 2010).

Om man ser på slöjan ur kvinnornas perspektiv så har det i tidigare forskning och i vår studie framkommit att slöjan är ett eget val. De försöker inte på något sätt motarbeta någonting eller skapa oordning utan de anser istället att det är lagarna som är diskriminerande. Dessa lagar, diskrimineringar och våld beslöjade kvinnorna möter i det offentliga rummet har

resulterat i en större motivering till att bära slöjan. Den här föreställningen om att beslöjade kvinnan är förtryckt och behöver räddas överensstämmer inte med informanternas utsagor och forskningen. Slöjan har en helt annan innebörd för dem, allt från det religiösa till den identitetsskapandes innebörd. Slöjbärande kvinnor vill inte bli styrda av samhällets normer vad gäller utseende och kläder. De vill ha kontroll över sin kropp där det är bara de som bestämmer vem som har tillträde till den. Denna kontroll får informanterna i både tidigare forskning och vår studie genom att täcka sig. De känner sig inte alls förtryckta på något sätt. Tvärtom anser informanterna i både vår studie och tidigare forskning att de känner frihet, stolthet och självständighet. Från våra informanter har det tydligt framkommit att de känner sig väldigt fria med sin slöja trots all motstånd och trakasserier de möter i det offentliga rummet. Det är nämligen de själva som har valt vem som har tillträde till deras kropp. Det är trakasserier, fördomar och diskrimineringarna som är förtryckande anser våra informanter.

Informanterna anser att föreställningen om att de är förtryckta skapar missförstånd och det vill de råda bot på. Detta vill de göra genom att skapa en dialog med de som har en felaktig föreställning om dem. Informanterna önskar att människorna istället för att bara ”glor” eller stirrar på de hade dessa människor kunna komma fram till de och frågat om varför de bär slöjan. Då hade människorna kanske fått en annan uppfattning om slöjans verkliga betydelse. Förutom att det råder en föreställning om att den slöjbärande kvinnan är förtryckt finns det också en annan orsak till att det råder slöjförbud i Frankrike (Scott, 2010). Den här orsaken har med mannens sexualitet att göra. Genom att kvinnan bär slöja utsätts hon för makt, makten att inte visa sin kropp. Den här makten som kvinnan får genom sin slöja orsakar att mannen reagerar så starkt att han försöker kränka henne på alla möjliga sätt. Kränkningen ska leda till att hon ska ta av sig slöjan, men så är inte fallet. Utan det blir en kamp där kvinnan insisterar på att bära slöjan och mannen försöker med alla medel att ta av henne den. Detta gör mannen antingen på ett olagligt sätt genom fysiskt och psykiskt våld eller på ett mer lagligt sätt genom att införa lagar mot bärande av slöja. Varför väcker slöjan så starka känslor hos mannen? Slöjan åstadkommer att mannen inte har tillträde till kvinnans kropp. Det innebär att mannen inte får den bekräftelse den annars får av kvinnan. Denna bekräftelse får annars mannen från kvinnan då han har tillträde till hennes kropp och mannen får även bekräftelse genom blickar, men i det här fallet får han inget av dessa. Mannen förlorar den kontroll som han är van vid att ha. Detta skapar en frustration hos mannen menar Scott (2010).

Det kan förklara varför våra informanter tyckte att det var mest männen som diskriminerade dem. Männen diskriminerade kvinnorna genom att veva ner rutan och skrika ut glåpord.

Informanterna kände sig illa till mods då de visade sig ute i det offentliga rummet på grund av diskrimineringarna. De tyckte att det var värst i staden för att det var mest där de stötte på negativa kommentarer och obehagliga blickar. Detta ledde till obehagskänsla i det offentliga rummet som innebar att kvinnorna försökte undvika staden så mycket som möjligt.

7.2 Kvinnornas erfarenheter kring bemötandet i det offentliga rummet

Amiriaux Valérie (2013) kom fram till att muslimska slöjbärande kvinnor upplever förolämpningar, hot, trakasserier, övergrepp i de gemensamma utrymmena särskilt på kollektivtrafiken där man försökt dra av slöjorna på kvinnorna. Våra informanter hade upplevt liknande trakasserier särskilt i kollektivtrafiken, där en busschaufför blivit rädd och chockad av att se beslöjade kvinnor åka kollektivtrafik sent på kvällen. Det som var gemensamt för våra informanter var att de hade blivit trakasserade främst av män och äldre kvinnor. Den här trakasseringen upplever de dagligen och har även gjort det sedan skoltiden. Förövarna är främst män men det är även en stor andel äldre kvinnor, vilket förvånar vissa av våra informanter. Informanterna menar på att den yngre generationen verkar vara mer förstående. De bryr sig inte så mycket medan den äldre generationen reagerar starkt, elakt, spydigt och diskriminerande. För att förklara detta tar Listerborn (2015) upp i sin artikel att kvinnor som hon intervjuat berättade att de blev trakasserade och diskriminerade mest av äldre kvinnor. För att de äldre kvinnorna vill bevara en ordning i det offentliga rummet och tyckte att slöjan stör ordningen (Listerborn, 2015). Medan Scott (2010) menar att det handlar om mannens sexualitet och makt. Det blir en kamp om makt och ordning där den slöjbärande kvinnan får kämpa hårt för att bli accepterad i det offentliga rummet.

Vad är då det offentliga rummet? Med det offentliga rummet menar O’Niel (2008) platser som skolor, parlament, domstolar men även platser där sociala relationer produceras. Det är på dessa platser som människor kan förstå sin sociala existens. Det är där de ser hur de passar med andra. Det är en delad uppsättning av överenskommelser om delad legitimitet, men istället så möter de beslöjade kvinnorna i de olika studierna och även i vår studie motstånd och våld i det offentliga rummet. Det blir en kamp om samexistens. Denna kamp leder till både fysisk, psykisk och verbal våld mot den beslöjade kvinnan. Varför är den beslöjade kvinnan ovälkommen där? Varför skapar den här ”lilla tygbit” som en av våra informanter uttryckte det, sådan oro, motstånd, rädsla och våld i det offentliga rummet? Listerborn (2011) menar att det urbana våldet i det offentliga handlar om att upprätthålla en hegemonisk, social, rumslig och politisk ordning. Även Scott (2010) tar upp den rumsliga ordningen som en viktig

aspekt i det offentliga rummet. Där ordningen sker genom kontroll över kvinnans kropp. Den här kontrollen sker genom tillträde, insyn i kvinnans kropp.

Enligt Listerborn (2011) är det offentliga rummet en mötesplats för allmänheten, men tyvärr upplevs den inte demokratisk av alla folkgrupper i synnerhet av beslöjade kvinnor. Detta eftersom de nuvarande sociala normerna i det offentliga rummet skapar utrymme för exkludering av de som inte följer dessa normer. Det är där beslöjade kvinnor möter motstånd, hot och våld. Våra informanter har otaliga gånger påpekat att de upplever obehagliga blickar, i synnerhet av äldre kvinnor och av män. Informanterna känner sig som utomjordingar. De får en känsla av utanförskap. Diskrimineringen de upplever är inte alltid verbal, utan det pågår även en tyst diskriminering som yttrar sig genom att folk bara vänder blicken så fort de ser kvinnorna. De blir ignorerade som om de inte existerade. För vissa av våra informanter är detta nästan värre och mår psykiskt dåligt av det.

Mötena mellan individerna i det offentliga rummet upplevs alltså inte positiva för det uppstår konflikter mellan dem. Kvinnan utsätts för både verbalt samt fysisk våld så länge hon bär slöjan. Så länge hon insisterar på att bära en islamisk stil och huvudduk kommer regimen och omgivningen att hindra henne från många offentliga utrymmen. De blir alltså inte diskriminerade bara för att de är muslimer, utan för att de bär slöja. Diskrimineringen yttrar sig på olika sätt menar Listerborn (2011). Den sorts diskriminering som var jobbigast enligt våra informanter var när människor undvek de, när de hade en rädsla i sin blick som om de slöjbärande kvinnorna skulle närhelst göra något galet.

I O'Niels (2008) studie framkom det att de kvinnor som hon hade intervjuat hade upplevt negativa kommentarer, vilket fick de att känna sig kriminella när de vistades ute i det offentliga rummet som om de när som helst skulle ta fram en bomb eller göra något. Det innebar att människorna var på sin vakt. Det ledde till att kvinnorna exkluderas från det offentliga rummet, att deras möjlighet att röra sig fritt i det begränsades. De är besvikna, sårade och känner att de blir sämre behandlade men också får en känsla av att de inte integreras i samhället (Listerborn, 2011). Även informanterna i vår studie berättade att omgivningens nedlåtande kommentarer gjorde att de fick en känsla av utanförskap, men trots det försökte de ändå borsta av det och sätta sig i deras "skor". De försökte vara förstående och inte dömande. Några av informanterna hade blivit vana med den dagliga diskrimineringen. Vana i den bemärkelsen att de inte försöker göra nått åt det utan de undviker ställen där de känner sig ovälkomna. Sixtensson (2009) menar att beslöjade kvinnor har och får alltid kämpa mer för att bli accepterade i det offentliga rummet. Eftersom deras möjlighet att röra sig fritt i

det offentliga rummet begränsas av omgivningen. Effekterna av det hat och våld dessa kvinnor upplever leder till utanförskap och segregation.

7.3 Stigma

Enligt Sixtenssons (2009) är den muslimska slöjbärande kvinnans möjlighet att röra sig i det offentliga rummet begränsad i samhället. Eftersom det anses att muslimer i synnerhet slöjbärande kvinnor utgör hot för västvärlden. Detta förekom även bland våra informanter att de blev starblickade och utpekade på att de när som helst skulle göra något dumt exempelvis självmordattentat. Därför utsätts de för diskrimineringar och trakasserier av andra medlemmar i samhället. Detta får kvinnorna att känna sig stigmatiserade i samhället. Stigmatisering är enligt Goffman (2014) ett förlopp där samhället har en negativ bild på synliga religiösa tecken hos individer, men också hos grupper. Muslimer som grupp i synnerhet beslöjade kvinnor får en känsla av att de är urskiljda från övriga människor och får även en känsla av att de är inte integrerade i samhället (Jim et al 2014). Kvinnorna upplever sig stigmatiserade pga. omgivningens diskrimineringar och trakasserier genom att förövarna river av slöjan på dem, säger nedlåtande kommentarer. Detta förekom också bland våra informanter att bilisterna som kört förbi diskriminerade de genom att veva ner bilrutan och skrika ut glåpord exempelvis ”åk hem till dit land din jävel”.

Dessa muslimska beslöjade kvinnor blir från en fullständig och vanlig människa till en mindre värd, utstött, stigmatiserad, kategoriserad som avvikande och annorlunda av omgivningen vilket leder till ett ”vi” och ”dom”. Att vi är de västerländska och positiva, medan dom är invandrare. Där invandrare behandlas annorlunda i olika situationer (Lappalainen (2005). Detta framkommer också i tidigare forskningar att muslimer som är nyanlända eller har bott i västvärlden sedan födsel anses vara som invandrare. De lever med det stigma som är kopplat till deras härstamningar, vilket anses vara ett stort problem i dagens samhälle (Goffman, 2014).

Trots all diskriminering och trakasserier dessa kvinnor upplever anser de sig ändå vara ”normala”. För att valet av att bära slöja var endast av de själva och med det känner de en frihet, stolthet samt självständighet. Även samtliga av våra informanter beskrev att de känner sig fria med sin slöja trots all motstånd och diskriminering de möter idet offentliga rummet.

Det framkommer i tidigare forskningar att i många länder är slöjförbudet infört som exempelvis universitetet i Turkiet. Att slöjbärande kvinnor gör motstånd där genom att de täcker sitt hår med hjälp av mössor, hattar samt peruker (O’Niel,). Medan andra redan stigmatiserade individer häver sig från detta genom att de följer det rätta, det som tycks vara

den objektiva orsaken (Goffman, 2007). I vår studie framkommer det att vissa av informanter häver sig från detta genom att de undviker vara på de ställen där de är medvetna att de bli stirrade och utsätts för diskrimineringar. Medan andra informanter hanterar sin situation genom att kommunicera med de som stirrade på, vilket skapade en konversation där våra informanter fick möjlighet och svarade på omgivningens nyfikna frågor.

Det framkommer också i både i tidigare forskningar och bland våra informanter att de häver sig från stigmatiseringen genom att de bosätter sig i förorter. Eftersom de anser att de i förorter är mer uppskattad i och med det är invandrartät, muslimer, talar ofta samma språk. Att känna en stark gruppgemenskap helt enkelt. De tycker att det är värst i staden eftersom där stöter de i högsta grad på negativa kommentarer och obehagliga blickar (Sixtensson, 2009).

8. Sammanfattning och reflektion

Utifrån vårt empiriska material och den tidigare forskning vi har tagit del av, kan vi sammanfattningsvis säga att den slöjbärande kvinnan känner sig diskriminerad och ovälkommen i det offentliga rummet. Det råder en föreställning i västvärlden att den beslöjade kvinnan är förtryckt samt att hon både lokalt och globalt försöker göra motstånd för globaliseringen, men så är inte fallet enligt vår studie och de studier vi har tagit del av. I tidigare forskning och i vår studie har det visat sig att dessa kvinnor upplever förolämpningar, hot, trakasserier och övergrepp i det offentliga rummet. Detta har blivit mer problematiskt efter terrorattacken i USA den 11:e september. Slöjan som används av många muslimska kvinnor är en religiös klädsel som täcker håret men anses vara provocerande av en del icke-muslimer. Lagarna om slöjförbud har inte ändrat någon uppfattning om slöjan hos den muslimska kvinnan, tvärtom så har den triggat och motiverat henne ännu mer till att bära slöjan. Slöjförbudet har även försvårat samexistens mellan olika religiösa och kulturella grupper i det offentliga rummet. Kvinnorna känner sig inte integrerade i samhället och i det offentliga rummet. De ter sig till att vistas mer i förorterna där de känner sig mer välkomna. I tidigare forskning har det framkommit att det i offentliga rummet uppstår konflikter, dessa konflikter yttrar sig i våldshandlingar mot den slöjbärande kvinnan på grund av att hon bär slöja. Dessa våldshandlingar är både fysiska, psykiska och verbala angrepp. Beslöjade kvinnor känner sig stigmatiserade och utpekade som annorlunda eller hotfulla och detta framkom även i vår studie. Där vissa kände sig som utomjordingar när de vistas ute i det offentliga rummet och andra kände sig rent av kriminella. Att människorna runtomkring hade

en rädsla i blicken gentemot kvinnorna. Som om den slöjbärande kvinnan närhelst skulle göra något hotfullt. Därför begränsas deras möjlighet att röra sig fritt i det offentliga rummet och detta har framkommit både i vår studie och tidigare forskning.

Dessa kvinnor har alltid genom tiderna och i nuläget fått kämpa mer för att bli accepterade i det offentliga rummet. Omgivningens nedlåtande kommentarer som beslöjade kvinnor får leder inte bara till att de känner sig stigmatiserade, utan när de utsätts för kränkande behandling påverkas deras självuppfattning och de upplever sig även mindre värd. Detta leder till utanförskap och marginalisering från det offentliga rummet och offentliga livet. Kvinnorna kategoriseras i en särskild grupp utifrån deras slöja. Enligt den tidigare forskningen så råder det en föreställning om att slöjan blir ett tecken för saknad integration och ett hot mot västerländska ideal. Där även informanterna berättar att det är diskrimineringen, utfrysningen och våldet i det offentliga rummet som orsakar segregering, samtidigt är slöjan viktig för dessa kvinnor som bär den. Eftersom slöjan är en del av dem. Vissa informanter beskrev slöjan som om att det vore en kroppsdel som de inte kan vara utan. Det är en del utav deras identitet. De var redo att offra jobb och utbildning om det krävdes, bara de fick ha kvar sin slöja. De har åtskilliga gånger påpekat att det är ett eget val, slöjan är inte på något sätt påtvingat och att hon känner sig inte förtryckt, utan tvärtom hon känner sig fri och stolt inombords när hon bär den. Det jobbiga är när de ska ut i det offentliga rummet och möta diskrimineringen och våldet. Vissa av de försöker ignorera de negativa kommentarer de hör, medan andra försöker undvika staden och vistas mer i förorterna istället. För i förorten känner de sig tryggare och kan röra sig fritt utan att bli trakasserade på grund av slöjan, men en del av informanterna hade blivit vana med att bli diskriminerade så de vistades ändå på de ställen där diskrimineringen förekom. De försökte ignorera och förtränga det istället.

Samtliga informanter ansåg att samhället kunde göra mer för att åtgärda problemet. De kunde åtgärdas genom att exempelvis klädbutiker kunde ha skyltdockor som var beslöjade och tyckte även att det är för få slöjbärande kvinnor som arbetar i de svenska klädbutikerna. Det hade blivit en normalisering och att människor som inte var så vana med att se beslöjade kvinnor hade vant sig mer om de exponeras mer för slöjbärande kvinnor. Där vi inledningsvis också skrev om islamofobi och hur man kan förebygga ett exempel var att man skulle ofta utsätta sig för den rädslan för att till sist vänja sig vid. För i grund och botten handlar det om rädsla, rädsla för det okända, annorlunda som man inte förstår. I fallet med klädbutikerna skulle denna sorts exponering ha en positiv effekt. Våra informanter tycker att det är jobbigt eftersom det är alltid de som anpassar sig till samhällets strukturer och önskar att det fanns en struktur i samhället som kunde vara anpassad för alla folkgrupper. Enigt (SOU, 2005) ska alla

offentliga myndigheter ha en handlingsplan för utsatta folkgrupper. Listerborn tycker att det är viktigt att myndigheterna ser på komplexiteten och att de för en dialog sinsemellan om områdets fysiska struktur, utan att sammanföra till sociala maktordningar. Detta kan regeringen göra genom att tänka långsiktigt, att de kan ha i åtanke de diskriminerade folkgruppers önskemål när de exempelvis bygger bostäder. Medan Moud lägger ansvaret mer på kvinnan. Hon menar att kvinnorna ska själva alstra en förändring genom att de bjuder på motstånd och kritiserar maktförhållanden. Scott anser att lagar och slöjförbud har en negativ effekt i samhället. Dessa lagar är diskriminerande och leder till ökad segregation. De slöjbärande kvinnorna är inte kriminella bara för att de väljer själva vad de ska ha på sig. Tvärtom så har det framkommit i olika studier att de är självständiga, utbildade och även moderna kvinnor som till varje pris försöker motarbeta den föreställning som råder i västvärlden om att hon är vara förtryckt. Kvinnorna känner att det är lagarna och diskrimineringen som är förtryckande. De vill ha den rättigheten att få vara sig själva.

Referenser:

Böcker

Alvesson, Mats & Sköldböck, Kaj (2008). *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. 2., uppl. Lund: Studentlitteratur

Djavann, Chahdortt (2007). *Ner med slöjan!* Helsingborg: Sekwa

Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Ejvegård, Rolf (2003). *Vetenskaplig metod*. 3., omarb. uppl. Lund: Studentlitteratur

Gardell, Mattias (2010). *Islamofobi*. Stockholm: Leopard.

Goffman, Erving (2014). *Stigma: den avvikandes roll och identitet*. 4. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Goffman, Ervin (2001). *Stigma: den avvikandes roll och identitet*. 2., omarb, uppl. Stockholm: Prisma

- Krag Jacobsen, Jan (1993). *Intervju: Konsten att lyssna och fråga*. Lund: Studentlitteratur
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Listerborn, Carina, Molina, Irene & Mulinari, Diana (red.)(2011). *Våldets topografier: betraktelser övermakt och motstånd*. 1. utg. Stockholm: Atlas
- Ouis, Pernilla & Roald, Anne Sofie (2003). *Muslim i Sverige*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Svanberg, Ingvar & Westerlund, David (red.)(1999). *Blågul islam?: muslimer i Sverige*. Nora: Nya Doxa
- Raudvere, Catharina (red.)(2002). *Stigma, status och strategier: genusperspektiv i religionsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur
- Sixtensson, Johanna (2009). *Hemma och främmande i staden: kvinnor med slöja berättar*. Malmö: Institutionen för urbana studier, Malmö högskola.
- Scott, Joan Wallach (2010). *Sløjans politik*. Hägersten: Tankekraft
- Wästerfors, David & Sjöberg, Katarina (red.) (2008). Uppdrag: *Forskning: konsten att genomföra kvalitativa studier*. Malmö: Liber

Källa: Utredningen om strukturell diskriminering på grund av etnisk eller religiös tillhörighet (2005). *Det blågula glashuset* [Elektronisk resurs]: *strukturell diskriminering i Sverige: betänkande*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer. Tillgänglig på Internet: <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/46188>

Vetenskapliga källor

- Amiriaux, Valérie (2013) The illegal covering saga: what's next? Sociological perspectives. (19) 6, p794-806. 13p. DOI:10.1080/13504630.2013.842678 (Hämtad 2015-03- 18).
- Davaray, Bahar(2009) Miss Elsa and the veil. Honor, shame and identity negotiations, (25) 2, p47-66. 20p. (Hämtad 2015-03-10).

Listerborn, Carina (2015) Geographies of the veil: violent encounters in urban public spaces in Malmö, Sweden. (16) 1, p95-115. 21p. DOI:10.1080/14649365.2014.950690 (Hämtad 2015-03-10).

O'Neil, Mary Lou (2008) Headscarves and the Contestation of Public Space in Turkey. (15) 2, p101-115. 15p. DOI: 10.1177/1350506807088069 (Hämtad 2015-03-18).

Jim AC Everett, Fabian MH Schellhaas, Brian D. Earp, Victoria Ando, Jessica Memarzia, Cesare V. Parise, Benjamin Fell och Miles Hewstone (2014). Covered in stigma? The impact of differing levels of Islamic head-covering on explicit and implicit biases toward Muslim women. (45) 2, p90-104. 15p. DOI: 10.1111/jasp.12278 (Hämtad 2015-05-05).

Övriga länkar

Backlund, Gösta(2014) Misshandlade muslimska kvinnor för att kränka dem. Tillgänglig på Internet: <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/skane/ny-dom-om-slojmisshandel> (Hämtad 2015-03-17).

Intervjuguiden

Vad är anledningen till att du bär slöjan?

Hur känner du dig när du är ute i Stan med slöja?

Vilket bemötande får du?

Har du någonsin fått kommentarer när du har varit ute med slöjan?

Känner du dig fri med slöjan ute i samhället? (Offentliga rummet)

Är det någon skillnad på bemötandet ute i stan i jämförelse med ditt område där du bor? Eller olika stadsdelar?

Är det någon skillnad mellan kvinnors och mäns bemötande gentemot dig när du är ute i samhället?

Blev du annorlunda bemött efter det att du valde att ta på dig slöja (anhöriga, vänner osv)?

Har du en annan roll när du bär slöjan jämfört med när du inte har den på dig? Hemma/ute?

Har du någonsin funderat på att ta av dig den? Om ja, vad skulle orsaken vara?

Har slöjan varit ett hinder för dig någon gång? I så fall när och hur?

Får du en känsla av utanförskap från det svenska samhälle när du har slöjan på dig? Om ja på vilket sätt i så fall?

Shirin Taha & Oremira Shabanaj

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se